

هامون ایران

تارنمای جامعه مدنی جنوب ایران

جستارهایی در اخلاق کاربردی؛ معرفی کتاب از روح اله طراوت

اسماعیل حسام مقدم، 18th March, Sunday 2018

معرفی کتاب جستارهایی در اخلاق کاربردی

یادداشت از روح اله طراوت

کارشناسی ارشد فلسفه اخلاق دانشگاه قم

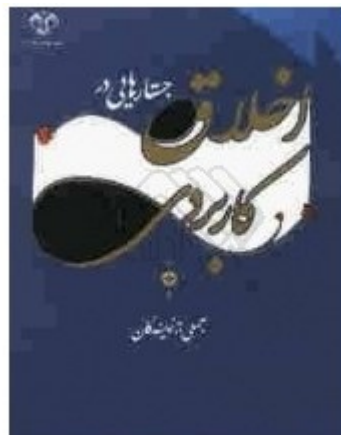
مؤلفان(به ترتیب ارائه مقاله): زهرا خزاعی، انسیه مدنی، نرگس خالقی، مرضیه مصطفوی، مرضیه داوآبادی، محسن جوادی، نرجس جواندل، محمد لگنهاوسن، فرح رامین، اقدس یزدی، نرگس سرلک، حمید شهریاری، طاهره ندایی، خلیل علوی

ویراستار علمی: نرجس جواندل

پاییز ۹۸۳۱، چاپ اول

انتشارات دانشگاه قم

اخلاق کاربردی که از نوظهورترین مباحث فلسفه اخلاق محسوب می‌شود، در نیمه دوم قرن بیستم به بیشترین درجه از رشد و اشاعه خود رسید. شاید اگر بخواهیم قابلیت عملی - عینی و انطباق فلسفه را با مسائل روز نشان دهیم، قطعاً مباحث اخلاق کاربردی می‌تواند بهترین پاسخ باشد. بسط و بحث این شاخه از فلسفه با ایجاد و تصویب قوانین حقوقی ملی و یا قوانین بین‌المللی و پیمان‌های جهانی، موجب شده است که مباحث نظری اخلاق کاربردی روز به روز عمیق‌تر و پیچیده‌تر شود. اخلاق کاربردی از طرفی می‌تواند به علت کثرت موضوعات، نیاز به تولیدات نظری مشترک با دیگر رشته‌ها را نیز فراهم آورد.

در کشور ما، اگرچه مباحث فلسفه اخلاق به صورت آکادمیک پیشینه درازی ندارد، اما در همین مدت تلاش‌هایی در قالب تألیف و ترجمه کتب و مقالات مختلف برای دانشجویان رشته اخلاق و عموم جامعه، در جهت بالندگی این رشته صورت گرفته است. همچنین پیدایش دغدغه‌های جدیدتر برای انبوه دانش‌آموختگان مؤسسات و دانشگاه‌ها در کشورمان و همزمان عینی شدن بسیاری از سرفصل‌های اخلاق کاربردی در زندگی روزمره، توجه به این شاخه را گسترده‌تر کرده است. این موضوع همزمان وظیفه سنگین‌تری را بر عهده متصدیان رشته فلسفه اخلاق گذاشته است.

کتاب «جستارهایی در اخلاق کاربردی» که با تلاش جمعی از نویسندگان در سال ۹۸۳۱ توسط انتشارات دانشگاه قم به چاپ رسیده است از معدود کتاب‌هایی است که در زمینه شاخه‌های مختلف اخلاق کاربردی تدوین شده است. بد نیست بدانیم که دانشگاه قم، در کنار دانشگاه زنجان، تنها مؤسسات آموزش عالی دولتی هستند که رشته فلسفه اخلاق را به صورت نظام‌مند ارائه و هر ساله در مقاطع ارشد و دکتری به تربیت دانشجو می‌پردازند. از همین رو این کتاب، به وسیله جمعی از اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه مزبور و با مقدمه دکتر زهرا خزاعی و دکتر محسن جوادی (به عنوان مدیران گروه فلسفه اخلاق دانشگاه قم) به چاپ رسیده است.

کتاب حاضر، مجموعه چهارده مقاله‌ای است که در سال‌های میانی دهه هشتاد در مجلات علمی - پژوهشی «فصلنامه اخلاق در علوم و فن‌آوری؛ اندیشه دینی؛ فصلنامه مقالات و بررسی‌ها و فصلنامه پژوهش‌های فلسفی - کلامی دانشگاه قم و انجمن معارف اسلامی» به چاپ رسیده است و از همین روی به نظر می‌رسد، اساس انتخاب مقالات، نه پیوستگی موضوعی که چاپ و بازنشر مقالاتی است که توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه قم به نگارش درآمده و همین امر باعث شده است تا خواننده با یک موضوع مشخص روبرو نباشد. این امر البته به علت فقر مقالات چاپ شده در موضوعی واحد قابل توجیه است. اگرچه در مقدمه کتاب، سه کارکرد «ارزیابی اخلاقی عملکردهای اجتماعی، تعیین وظایف اخلاقی و نیز حل معضلات اخلاقی» دانسته شده است.

دو مقاله نخست با عنوان «اخلاق کاربردی ماهیت، روش‌ها و چالش‌ها» به تألیف دکتر زهرا خزاعی و «تصمیم‌گیری اخلاقی» کار مشترکی از خانم‌ها زهرا خزاعی و انسیه مدنی، تلاش می‌کند تا نقشه‌ای کلی از اخلاق کاربردی و جایگاه این شاخه در فلسفه اخلاق را نشان دهد. در مقاله نخست، همچنین نشان داده شده است که اگر به دنبال نتیجه بخش بودن اخلاق کاربردی هستیم، باید میان متخصصان و فیلسوفان تعامل و همیاری بیشتری صورت پذیرد. در مقاله دوم، مؤلفان پس از بحث رویکردهای مختلف اخلاقی، بر تعامل عقل و عاطفه، به عنوان دو منبع شناسایی مؤثر در فرآیند تصمیم‌گیری تأکید کرده‌اند.

دوازده مقاله دیگر این مجموعه اما، بر اساس مطالعات بین رشته‌ای شکل گرفته است. هر کدام از مقالات جنبه‌ای از دایره گسترده اخلاق کاربردی را نشان داده و خواننده فارسی زبان می‌تواند رویکردهای مختلف و کمتر دیده شده اخلاق را در موضوعاتی که به زندگی روزمره مرتبط می‌شود رصد کند. عناوین این مقالات به ترتیب عبارتند از:

اخلاق پژوهش در علوم اجتماعی (نرگس خالقی)؛ اخلاق تدریس در دانشگاه و آسیب‌شناسی انگیزه تحصیل در دانشجویان (مرضیه مصطفوی)؛ ارزیابی اخلاقی دانشگاه مجازی (فرانک فتوحی قزوینی و زهرا خزاعی)؛ بررسی مسائل اخلاقی در سیستم‌های هوشمند (مرضیه داودآبادی و زهرا خزاعی)، انسان‌محوری در اخلاق زیست محیطی با تأکید بر نگرش اسلامی (محسن جوادی)، اخلاق جنگ و صلح (نرجس جواندل)، اسلام و نظریه جنگ عادلانه (محمد لگنهاوسن یا ترجمه منصور نصیری)، اخلاق همسرداری (فرح رامین)، اخلاق مادری در اسلام و فمینیسم (اقدس ایزدی)، اخلاق حسابداری (نرگس سرلک)، اخلاق کسب و کار (حمید شهریاری) و در نهایت اخلاق در ورزش با رویکرد بازی منصفانه (طاهره ندایی و خلیل علوی).

دو نگرش غالب در این مقالات، پیوند موضوعات اخلاقی با اندیشه اخلاقی در اسلام؛ و دیگری رویکردهای نوینی است که ریشه آن، مباحثی نوین جهان امروز است.

در هر کدام از این مقالات، سعی شده است که با بررسی نظریات مختلف و نقد و تحلیل آن، رویکرد ایجابی نویسندگان ارائه شده و مباحث به صورت منظم به خواننده عرضه شود.

شاید پیش از خواندن این مجموعه، بسیاری افراد از کنار مباحثی مانند اخلاق دانشگاه مجازی، اخلاق حسابداری، اخلاق کسب و کار و در نهایت اخلاق در ورزش آن هم با رویکرد جزئی‌تر «بازی منصفانه» به سادگی می‌گذشتند. بدیهی است یکی از نقاط قوت مقالات این مجموعه، توجه دادن خوانندگان به مباحث نوینی از این دست است.

این کتاب که در ۴۰۵ صفحه به طبع رسیده است، می‌تواند برای دانشجویان و اساتید فلسفه و همچنین علاقه‌مندان به موضوعات اخلاقی مفید باشد. هرچند باید این نکته را در نظر گرفت که مباحث کتاب، بیشتر تخصصی بوده و جا دارد که به‌سان کشورهای پیشرفته، کتبی با قابلیت آموزش همگانی در زمینه اخلاق کاربردی ارائه و تدریس شود.

This entry was posted on Sunday, March 18th, 2018 at 12:08 pm and is filed under [گفت و گو](#) و [گزارش](#) و

You can follow any responses to this entry through the [Comments \(RSS\)](#) feed. You can leave a response, or [trackback](#) from your own site.